

УДК 009(08)
ББК 6/8я46
П 75

Рецензенти:

д-р політ. наук, проф. Шепелев М.А.
д-р філос. наук, проф. Шевцов С.В.

*Друкується за рішенням Вченої ради
факультету суспільних наук і міжнародних відносин
Дніпропетровського національного університету ім. Олеся Гончара
(Протокол № 9 від 9 квітня 2012 р.)*

Редакційна колегія:

д-р філос. наук, проф. Токовенко О.С. (науковий редактор), член-кор.
Національної АПН України, д-р філос. наук, проф. Гнатенко П.І.,
д-р істор. наук, проф. Гордяненко В.Г., д-р політ. наук, доц.
Тупиця О.Л., д-р філос. наук, проф. Осетрова О.О., к. політ. наук, доц.
Пашенко В.І. (відповідальний секретар).

П 75 Придніпровські соціально-гуманітарні читання: Матеріали
Запорізької сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Запоріжжя, 11 квітня 2012 р.): у 4-х частинах. – Д.: ТОВ «Інновація»,
2011. – ч. 4. – 173 с.

ISBN 978-966-8676-37-6

У збірнику подано матеріали Запорізької сесії I Всеукраїнської науково-
практичної конференції «Придніпровські соціально-гуманітарні читання», яка
відбулася 11 квітня 2012 р. у Запорізькому національному університеті. Коло
обговорених проблем: історія та сучасний етап розвитку філософії, красназвчї
дослідження, досягнення вітчизняної соціології, теоретичні засади та практичні
дослідження культурології.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також аспірантів
і студентів гуманітарних факультетів.

ISBN 978-966-8676-37-6

УДК 009(08)
ББК 6/8я46

- © Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2012
- © Запорізький національний університет, 2012
- © Придніпровський науковий центр, 2012
- © Колектив авторів

**Секція
Філософія та культурологія**

Білоус А.О.

Студентка філософського факультету КНУ ім. Тараса Шевченка

ДЖ. ЛОКК – ЯК ЗАСНОВНИК ТЕОРІЇ ГЕНЕТИЧНОГО ЕМПІРИЗМУ

Прийнято вважати, що у вченні Локка емпіризм отримав своє найбільш чітке вираження. А ті позитивні моменти у філософії Бекона, які пов'язані з роллю експерименту і недостатністю індуктивного методу, в його вченні виявилися втраченими. Тим самим Локком по суті був створений ґрунт для суб'єктивістського тлумачення досвіду в філософії Дж. Берклі і Д. Юма.

Локк виходить з формули: немає нічого в розумі, чого до цього не було б у відчуттях. І цю позицію він намагається висловити найбільш чітко і послідовно, перш за все, у своїй полеміці з раціоналістами, які доводять можливість «вроджених ідей» і «вроджених принципів». На противагу раціоналістам, Локк вважає душу людини схожою на *tabula rasa*, тобто чисту дошку, а ще точніше «білий папір без будь-яких знаків і ідей», на яку тільки досвід завдає свої писемна.

Локк розрізняє зовнішній досвід, що повідомляє нам про стан природи, і внутрішній досвід, або «рефлексію», яка повідомляє про наш внутрішній світ і дії нашого розуму. Саме завдяки внутрішньому досвіду, згідно Локку, люди дізнаються, що розум зіставляє і з'єднує ті «ідеї», які доставляють йому почуття. Виходячи з цього, Локк розрізняє прості і складні «ідеї», стверджуючи, що складна «ідея» є комплексом простих «ідей». На відміну від простих ідей, які «одержані» розумом (*are given*), складні ідеї у Локка «зроблені» (*are the workmanship*).

Таким чином, будь-який розумисел виявляється у нього лише перекомбінацією і зовнішньої обробкою вже наявного у нас змісту. А це означає, що жодне з теоретичних понять не додає нам знань понад те, що ми вже дізналися за допомогою почуттів. Ці уявлення Локка про розум як «ускладнене почуття» виявилися дуже популярними серед натуралістів XVII-XVIII ст., які продовжували свою суперечку з церквою, яка наполягала на можливості понад досвідного осягнення істини. Пояснюючи походження наших понять асоціацією, тобто об'єднанням подібних чуттєвих вражень, Локк стає основоположником так званої асоціантської психології.

Бекон, зокрема, твердив, що немає істинного знання без досвіду, що без опори на факти ми неминуче зійдемо на манівці, тому слід триматися досвіду. Його теорія була нормативною, мала методологічний характер.

Локк, натомість, твердив, що будь-яке знання, будь-які уявлення, будь-які судження, як хибні, так і істинні, утворюються шляхом досвіду — іншого шляху немає, інтелект є чистою дошкою, яку може заповнити лише досвід. Теорія Локка була описовою, генетичною, мала психологічний характер. Бекон говорив про те, як слід керувати інтелектом, а Локк про те, як наш інтелект розвивався до того, як ми набули здатності ним керувати.

Помилки які допускає людина пізнаючи

Говорячи сучасною мовою, Локк стверджує початкову помилковість всіх наших понять про світ. По-перше, згідно Локку, це пов'язано з принциповою неповнотою наших знань. «Тому абсолютно марні наші наміри, - підкреслює він, - розділяти речі і за назвами розподіляти їх на певні класи з їх реальним сутностям, які абсолютно не виявлені або не зрозумілі нам. Розподіляти речі на частини за внутрішньою будовою, яка невідома, так само легко, як сліпою розподіляти їх за кольором і втратившему їх відрізнити троянду від лілії по їх запаху»[1].

2. Методика роботи піонерської дружини / За ред. І. А. Винниченко та В. А. Якубовського. – К.: Рад. школа, 1970. – 319 с.
3. Фарфоровский В. Ф. Патриотическое и интернациональное воспитание школьников / В. Ф. Фарфоровский. – К.: Рад. школа, 1978. – 152 с.
4. Тернова Н. І. Виховувати патріотів-інтернаціоналістів / Н. І. Тернова // Радянська школа. – 1983. – № 3. – С. 48–54.
5. Піонерський календар / Упорядник І. П. Складаний. – К.: Молодь, 1979. – 336 с., іл.
6. Тобі, піонервожатий школи: збірник / Упорядник Н. Г. Федотченко. – К.: Молодь, 1981. – 216 с.

Ключкович Т.В.
Ужгородський національний університет

ТЕНДЕНЦІ І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ВИЩИХ УЧБОВИХ ЗАКЛАДІВ В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

В контексті постсоціалістичного переходу, розбудови власної державності, інтеграції в європейський освітній простір у Словаччині відбуваються значні зміни в системі вищої освіти – здійснюється кількісне і якісне оновлення всіх її структур, новелізуються нормативно-правове забезпечення вищої освіти, модернізуються зміст і методи підготовки фахівців в нових умовах.

Вже сьогодні словацькі вищі учбові заклади (вузи) відзначаються європейським рівнем навчання, широким спектром спеціальностей, тісними зв'язками з відомими світовими вищими школами, привабливими умовами навчання. Водночас словацькі фахівці наголошують і на проблемних моментах в системі вищої освіти, які дісталися в спадок від попереднього режиму, а також сформувалися в нових умовах розвитку.

В рамках даної статті окреслюються основні тенденції та проблеми в розвитку вищої освіти Словачької Республіки (СР), розкривається зміст окремих з них.

Серед базових тенденцій, які чітко викристалізувалися на словацьких теренах після 1990 року, слід відмітити: зростання кількості вищих шкіл та поява приватних вузів; зростання числа студентів та випускників вузів; покращення соціального та професійного статусу науково-педагогічних працівників; збільшення державного фінансування вищої освіти; вдосконалення програмного і нормативно-правового забезпечення вищої освіти; децентралізація державного управління освітньою сферою; поява досліджень рейтингових агентств з оцінками якості вищої освіти та ін.

Ключові проблеми в сфері вищої освіти та функціонування вузів: недоліки в системі фінансування мають негативний вплив на якість вищої освіти, автономія державних і громадських вузів є обмеженою, їм бракує адекватного і відповідального менеджменту; збільшення кількості студентів і випускників знижує значення вчених ступенів; вузи випускають фахівців, що проблемно реалізуються на ринку праці; збільшення кількості вузів зумовлює потребу кваліфікованих педагогів; низька якість професорського складу, що безпосередньо впливає на якість випускників; прояви корупції у вищій освіті дискредитують моральне обличчя академічної спільноти, негативно впливають на якість освіти і виховання та ін.

Однією з особливостей розвитку вищої освіти в Словаччині є створення нових вузів після 1990 р., в т.ч. приватних, що сприяло конкуренції між вузами та децентралізації управління освітою. Функціонування приватних вузів показує, що вища освіта може бути предметом інтересу і обов'язків не тільки держави. Враховуючи відносно велику кількість вищих навчальних закладів в Словаччині (державних – 3, громадських – 20, приватних – 12 [1]), у короткостроковій перспективі не очікується створення нових вузів.

Попри низхідну тенденцію народжуваності впродовж 1980-90-х рр., постійно зростає кількість студентів. Так в період з 1990 по 2007 рр. їх кількість збільшилася в 3,4 рази. Відповідно фіксується і збільшення числа випускників вищих навчальних закладів: в період з 1990 по 2006 рік – в 3,9 рази [2, с.33]. Тобто все більша кількість осіб отримує конкурентну освітню перевагу на ринку праці.

Однак в Словаччині існує проблема професійної спрямованості навчання, фіксується обмеженість зв'язку в площині «теорія – практика» навчання і в результаті випускники проблемно реалізуються на ринку праці. Рівень безробіття серед випускників вищих навчальних закладів є вище загальнонаціонального рівня безробіття. Серед основних причин слід назвати: невідповідну якість підготовки, відсутність досвіду роботи та практичних навичок оволодіння професією. Їх додаткове перенавчання чи перекваліфікація для роботодавців часто є доволі проблематичними і витратними. Саме тому диплом вузу втрачає вирішальне значення для роботодавців. Проблема також полягає в тому, що між університетами і роботодавцями (компаніями) часто немає угод чи усталеної практики регулярної комунікації. Водночас в словацькому управлінні робиться наголос на тому, що реалізація випускників на практиці повинна бути одним з головних критеріїв для фінансування урядом державних та громадських університетів, які в даний час орієнтуються на збільшення кількості студентів у вузах.

В сучасній Словаччині університети подолели є лише тимчасовим притулком для молоді, які не можуть або не хочуть реалізуватися після закінчення середньої школи на внутрішньому ринку праці чи за кордоном. З боку вузів є випадки навмисного зниження стандартів якості для претендентів на навчання у вузах. Саме тому вища освіта потребує інноваційних перетворень, мета яких – досягти оптимального балансу між науковою та практично складовими навчання.

Збільшення кількості вузів зумовлює необхідність збільшення фінансування вузів. Відносні видатки на Міністерство освіти СР в період з 1990 по 2008 р. збільшилися в 2,2 рази, а на вузи у період з 2002 по 2008 роки – в 1,7 рази [2, с.33]. Однак нинішня система фінансування не дозволяє в повній мірі забезпечити потреби університетів і потребує оптимізації.

Важливим для освітнього процесу є поява досліджень рейтингових агентств з оцінками якості освіти у вузах Словаччини. Рейтингові інституції діють на міжнародному, європейському та національному рівнях (Academic Ranking of World Universities, European University Association, Akademická rankingová a ratingová agentúra). Всі ці установи оцінюють якість вищої освіти на основі власних критеріїв. Оцінка якості рейтинговими інституціями має важливе значення через те, що може здійснювати тиск на вдосконалення навчального процесу в цілому. Хоча у нинішніх умовах рейтинги і рейтингові оцінки ще не продемонстрували виразно свою дієвість та інтерес до них з боку суспільства. Але у середньостроковій перспективі (5-7 років) можна очікувати зростання інтересу громадськості, абітурієнтів і засобів масової інформації до їх оцінок. З іншого боку, реакція словацьких вузів на рейтингові оцінки не змусила себе довго чекати, і є різноманітною – від позитивного сприйняття через апатію до заперечення.

Ріст кількості вузів зумовив потребу кваліфікованих викладачів, яких бракує. Цю ситуацію в університетах частково вирішують, приймаючи на роботу педагогів, що мають досвід викладання в початкових і середніх школах. Подолели довіряють викладачам з нижчими вченими званнями ті завдання, які повинні виконувати професори і доценти. Однак чимало критичних зауважень також лунає з приводу низької якості професорського складу, оскільки це безпосередньо впливає на якість випускників. Слід відзначити, що з 2001 року в Словаччині призначається щорічно в середньому 115 професорів. За оцінками академічного рейтингового агентства ARRA тільки 35 з 1500 (2,3 %) професорів словацьких вузів є здатними конкурувати на світовому чи європейському науковому рівні [3]. На додаток

академічна спільнота в Словаччині має досвід політичного втручання в свої основні функції, які перебувають в межах регулювання академічного права.

Не позбавлена система вищої освіти Словаччини і такого негативного соціального явища як корупція. Корупція характерна, в першу чергу, для громадського або державного сектора. За дослідженнями неурядової організації Transparency International Slovensko (TIS) в 2004 р. серед 13-ти найбільш корумпованих сфер словацького суспільства освіта посідає шосте місце, зокрема після системи охорони здоров'я, судових органів та ін. [4]. Згідно досліджень TIS найбільша ймовірність корупції у вищій освіті фіксується в наступних моментах: виникнення вузу і процес його акредитації, вступні іспити і семестрові екзамени, виділення кімнат у гуртожитках.

Таким чином в словацькій системі вищої освіти є спектр актуальних проблем, які потребують нагального вирішення, оскільки зарукою є не тільки якість освіти, але й підвищується ризик соціальної напруги.

Вивчення словацького досвіду відкриває можливості для творення сучасної освітньої політики України з урахуванням відповідних переваг та недоліків.

Література:

1. Інформація офіційного Інтернет-сайту Міністерства освіти, науки, досліджень та спорту Словацької Республіки. – Режим доступу: <http://www.minedu.sk/>
2. Rádek M. Vysoké školstvo na Slovensku – realita, problém a možné riešenia / Miroslav Rádek a kol. – Bratislava : EPPP, 2008. – 38 с.
3. Denník SME. – 2007. – 6 decembra. – Режим доступу: <http://dennik.sme.sk/>
4. Korupcia a protikorupčná politika na Slovensku v roku 2004 (hodnotiaca správa) / Emília Sičáková-Beblavá (ed.). – Bratislava : Transparency International Slovensko, 2005. – 224 с.

Койчева Т. І.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського,
м. Одеса

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВИТИ

Вищі навчальні заклади сьогодні знаходяться в складній ситуації, викликаній реформуванням системи вищої професійної освіти, виникненням освітнього ринку та зміною його кон'юнктури. Звернення до проблеми корпоративної культури обумовлено виникненням принципово нових умов функціонування ВНЗ як самостійної конкурентоспроможної організації, що забезпечує сучасний рівень і якість продукції – підготовку фахівців для конкретних сфер господарювання і виробництва [1]. До викликів, які впливають на зміну цінностей сучасної вищої школи відносять:

- інформаційну культуру, яка формується у суспільстві в умовах економіки, заснованої на знаннях;
- академічну революцію, викликану включенням підприємництва в безпосередню діяльність ВНЗ;
- посилення конкурентної боротьби на внутрішньому й міжнародному ринках наукових і освітніх послуг [2].

У цьому контексті корпоративна культура розуміється як система матеріальних і духовних цінностей, сукупність установок, норм і правил поведінки, які прийняті і підтримується членами організації, відображаючи характер її внутрішньої і зовнішньої взаємодії [3, 4]. Термін «корпоративна культура» має безліч тлумачень, які можна об'єднати в три групи:

- «корпоративна культура» – це те, що організація має (норми поведінки, символи, ритуали, міфи, цінності, які розуміються членами організації);

- «корпоративна культура» – це те, чим організація виступає (яка місія організації і як вона реалізується організацією всередині і поза своїми межами, система управління);

- «корпоративна культура» – це колективне програмування мислення співробітників, що відрізняє членів однієї організації від іншої [4].

Досліджуючи особливості корпоративної культури педагогічного університету, слід зауважити, що класичні академічні цінності вищої освіти формувалися разом з класичною моделлю університету [5, 6]. Сьогодні до традиційних академічних цінностей відносять критичне мислення, фундаментальну, академічну (інтелектуальну) волю, відданість інтересам справжнього знання, автономію, визнання науковим співтовариством, публікації в авторитетних виданнях та ін. Такі цінності притаманні не лише окремим націям і регіонам, не конкретним інститутам, а носять універсальний характер.

Фінансування університетів з боку держави сьогодні перестає бути основним джерелом доходів. Університети стають активними учасниками на ринках консультативних, експертних, освітніх продуктів і послуг, науково-дослідних розробок та інновацій. Вони починають конкурувати між собою, з промисловими лабораторіями, корпоративними університетами та навчальними центрами. Провідні університети світу перетворюються на корпорації, які виробляють і продають особливу продукцію – освіченість, знання, об'єкти інтелектуальної власності, те що вимагає від університетів особливих ринкових компетенцій. Фактично в сучасних університетах здійснюється «виробництво» продуктів трьох типів:

перший – це серійне виробництво або поточне навчання студентів, робота з абітурієнтами та інші подібні процеси, які повинні бути побудовані за принципами відпрацьованих механізмів. Усередині цих процесів співробітники діють згідно з установленними стандартами і регламентами, а управління, після того як сформульовані цілі, побудовані виробничі ланцюги і задані норми, зводиться, в основному, до контролю за виконанням;

другий – це виробництво унікальних продуктів: НДР, інноваційних проєктів, консалтингових та експертних послуг. Для цього процесу оптимальною є «культура завдання», а організаційною формою – проєктні команди (гнучкі і мобільні, створені під конкретну задачу);

третій – це діяльність наукових шкіл, майстерень, творчих груп, об'єднаних навколо видатного вченого або фахівця, носія авторського підходу. Для такого процесу органічна «культура особистості», яку важко формалізувати у вигляді структурних принципів, процедур і норм поведінки.

Усі ці типи «виробництва» дозволяють віднести сучасний університет до складних організацій, в яких співіснують різні види діяльності, у тому числі сформовані на базі різних цінностей. При цьому цінностям і нормам мислення гуманітарної культури певною мірою протистоять цінності та норми мислення природничо-наукової та інженерно-технічної культури.

Таким чином, перед університетами стоїть необхідність формування складної корпоративної культури, що поєднує як традиційну університетську культуру «вільної асоціації професіоналів», так і культуру високопродуктивних «фабрик думок». Вони змушені переходити від адміністрування процесів до управління розвитком, що вимагає ускладнення і підвищення технологічності діяльності управління.

Сьогодні університети в більшості випадків є бюрократичними організаціями, складними для розгортання діяльності ініціативних груп та проєктних команд. У багатьох пострадянських університетах активні співробітники або групи витісняються на периферію ВНЗ, і вони змушені діяти поза межами університету, ставати засновниками власних розробок, консалтингових, інженерних, освітніх фірм та ін. Перетворення класичного

70. Хілько Євгенія Валеріївна, аспірантка кафедри релігієзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка

71. Чайковський Ян Романович, магістр Університету Марії Кюрі Склодовської (Люблін, Польща)

72. Чертова Кіра Миколаївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

73. Юшина Олена Анатоліївна, викладач Донецького гірничо-східного технікуму

ЗМІСТ

Секція «Філософія та культурологія»		3
Білоус А.О.	Дж. Локк – як засновник теорії генетичного емпіризму	3
Борисенко А.В.	Проблема самореалізації особистості у сучасному інформаційному просторі	5
Бочуля О.В.	Аналіз історико-філософських досліджень повсякденності	7
Бразуль-Брушковський Є.Г.	Світоглядні засади конструктивізму та проблема статусу істини	9
Вахтель А.І.	Ось-буття як буття-у-світі у філософії Мартіна Гайдеггера	11
Вербицька Т.Я.	Картини світу та світогляд	13
Гачко О.І.	У пошуках нових шляхів історичного мислення	16
Д'яченко І.М.	Актуалізація факторів та аналіз теоретико-методологічних підходів вивчення суб'єктивної вітальності як ресурсу життєстійкості українського суспільства	17
Дондюк А.М.	Редукційне як момент негачі у соціальному бутті	20
Йосипенко О.М.	Семіологічна концепція сенсу	22
Карівець І.В.	Постмодерна динамічна і постколоніальна гібридна ідентичність	23
Киричок О.Б.	Контекст та умови вживання політичної лексики	25
Красніцька Н.В.	Ідеї міграціоністської школи європейської культурології в етнологічних поглядах Михайла Драгоманова	28
Кузіванова К.С.	Христосенцизм Григорія Сковороди	30
Кушнір Е.Я.	Духовна парадигма личности	32
Левченков Д.О.	Естетичний семіозис в образотворчому мистецтві	36
Левченкова О.Б.	В пошуках справедливості (по мотивам російської релігійної філософії)	38
Лугуценко Т.В.	Функціонально – ціннісний аналіз феномена економічної культури	41
Луц У.І.	Критичний погляд на «теорему секуляризації»: секуляризація християнства чи теологізація античності?	43
Мельничук Ю.І.	Дуалістична зумовленість проповідницького слова в українській православній традиції	44
Москалюк В.М.	Мовний соціокод як ціннісно-смісловий простір національної культури	47
Мудрак В.І.	Сучасні тенденції розвитку вищої освіти України в глобальних часо – просторових вимірах у антропологічному контексті	49
Новак Т.В.	Феномен субкультури в інформаційну еру	51
Орехова А.А.	Догмат о пресвятой троице как парадигма классификации неохаризматических нетрадиционных религиозных движений	53
Полтавцев О.Г.	Контрверзи відповідальності дослідника-гуманітарія за конституювання гуманітарного знання	56
Пономаренко Я.І.	Особливості психокультури особистості у структурі льотних навчальних підрозділів	58
Река К.В.	Самотність як феномен людського буття	59
Сарабун О.Б.	Гуманістичний потенціал екзистенціалізму	62
Северенчук Б.М.	Характер словесного реконструювання людини та світу	64
Соболь О.Б.	Артур Шпенглер про три підвиди свободи: фізичний, інтелектуальний та моральний	67

Сошніков А.О.	Українська екзистенціальність як результат дії феномену культурного пограниччя	68
Терещенко В.В.	Неможливість онтології (вчення про буття і світ у філософії Г.С.Сковороди)	70
Хілько Є.В.	Соціально – психологічні характеристики українського православ'я (на прикладі взаємовідношень УПЦ-КП і УПЦ-МП) в першому десятилітті ХХІ ст.	71
Чайковский Я.Р.	Человек в философской теории Джона Грея	74
Юшина О.А.	Система вимірювання соціально-політичних феноменів (онтологічний аспект) Секція «Соціологія»	76
Андрийчук Н.М.	Впровадження інклюзивного навчання у систему освіти України: реалії та перспективи	80
Бурова О.І.	Життєвий комфорт населення за умов урбанізації	82
Зубченко А.С.	Особенности електорального поведення запорожцев на местных выборах-2010	84
Koziura K.	Non-governmental organizations in Ukraine: between benevolent colonialism and civil society	86
Лисенко М.Ю.	Що таке особливі потреби? чи інвалідність – це обмежені можливості? Секція «Педагогіка та сучасна освіта»	88
Акіншева І.П.	Поняття та особливості політичної соціалізації	91
Андрюшина О.В.	Використання індикаторів моніторингу стандартів, оцінювання і підзвітності в освітній системі США	92
Бабина Т.Г.	Інтеграція вищої освіти України до європейського освітнього простору: резонанс чи дисонанс	96
Барбашова І.А.	Технологічний потенціал музичного сенсорного розвитку молодших учнів	98
Бондаренко Д.В.	Методичні аспекти адаптації студентів до диригентсько-хорового навчання	100
Велігура О.О.	До проблеми формування співацьких навичок у дошкільників та учнів початкової школи	103
Вовк С.В.	Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів біології засобами інформаційно-комунікаційних технологій	105
Глазкова І.Я.	Феномен бар'єру в світі актуальних проблем педагогічної науки	108
Карташова Ю.О.	Свято як засіб інтернаціонального виховання підлітків	110
Ключкович Т.В.	Тенденції і проблеми розвитку вищої освіти та вищих навчальних закладів в Словаччійській республіці	112
Койчева Т.І.	Корпоративна культура як засіб реформування системи вищої освіти	114
Котиченко А.А.	Родинне виховання у Великій Британії	116
Куліш Р.В.	Сутність правового виховання дітей дошкільного віку	118
Lytovka O.	The role of ngos in non-formal education of youth	120
Литовка М.В.	Використання едукативної кінезіології П. Денісона для поліпшення едукативних можливостей осіб з вадами інтелекту	122
Літовка О.П.	Теоретичний аналіз проблеми формування професійної позиції майбутнього вчителя	123

Лях О.В.	Комсомольська організація України в системі інтернаціонального виховання учнівської молоді (60–80-ті рр. ХХ ст.)
Малахова О.М.	Трансформація методів навчання в добу глобалізації
Матвійчук А.В.	Освітній потенціал екологічної деонтології
Мірошніченко Г.О.	Дієспроможність державних інститутів на пострадянському просторі
Міщук Л.І., Слінченко Л.В.	Соціально-педагогічні умови впливу ЗМІ на правове та політичне виховання студентів
Морохов Г.О.	Розвиток комп'ютерно-орієнтованого мислення майбутнього менеджера організації як основи реалізації ілюстративної і когнітивної функцій мультимедіа
Москальова Н.П. Назарук В.М.	Історичні дослідження в ХНТУСГ імені Петра Василенка Застосування елементів асоціативно-образного мислення на уроках української мови та літератури в ланці основної та старшої школи
Николин М.М.	Формування духовно-естетичної компетентності школярів на уроках літератури
Павлова В.В.	Використання мультимедійних технологій в процесі навчання у вищій школі
Песоцька О.П.	Казкотерапія як метод подолання адиктивних залежностей особистості.
Полонка І.А.	Норма права та нормативність при викладанні навчального курсу «Теорія держави і права»: методичні рекомендації
Соколовська О.С., Сікорська В.Ю. Удовенко М.А. Чертова К.М.	Вплив сім'ї на естетичне виховання старших дошкільників
Відомості про авторів	Проблемні аспекти освіти в Україні Розвиток теоретичних уявлень про соціальне виховання школярів у вітчизняній науці (50-ті – 80-ті роки ХХ століття)